अंतेति तपसाऽविमुक्तोपासनेनअंतकालेउपासंतेब्रह्मप्राप्नुवंति असंगतावित्यस्यरूपं एतेपंचयथायोगंपरमांनिर्विशेषांगतिंक्रमेणसद्योवागच्छंति ॥२७॥ सूक्ष्ममिति विशेषणंव्यावर्त्तकंउपाधिभूतंतेषांसोपाधिकब्रह्मणांअवेक्षेतहेलनयाहेयत्वेनपश्येत् यथोक्तंकल्पतरौ निर्विशेषंपरंब्रह्मसाक्षात्कर्तुमनीश्वराः येमंदास्तेनुकंप्यंतेसविशेषनिरूपणैः स्थिरीकृतेमनस्येषांसगुणब्रह्मचिंतनात् तदेवाविर्भवेत्साक्षादपेतोपाधिकल्पनमिति देहांतंअव्यक्तलयाधिष्ठानं देहंत्वितिपाठेअव्यक्तमेव परमंचरमंविशेषणं नततःपरमन्यत्ध्येयमस्तीत्यर्थः विमुक्तमपरिग्रहमित्यादिपादोनश्लोकएकंवाक्यं विमुक्तंस्थूलदेहाध्यासहीनं अपरिग्रहंसंन्यासिनं ॥२८॥ धारणासक्तमानसंयोगिनं अंतरिक्षात्अंतरिक्षंहार्दाकाशस्तमारभ्यअन्यतरंईशंसूत्रात्मानंवाविद्यादित्यर्थः मर्त्येति यत्किंचित्श्रौतोपास्तियुक्ताःमर्त्यदेहाद्विमुच्यंते ॥२९॥ ततआरोह

अंतकालेत्युपासंतेतपसादग्धकिल्बिषाः॥सर्वएतेमहात्मानोगच्छंतिपरमांगतिं॥२७॥सूक्ष्मंविशेषणंतेषामवेक्षेच्छास्त्रचक्षुषा॥देहांतंपरमंविद्याद्विमुक्तमपरिग्रहं॥ २८॥ अंतरिक्षादन्यतरंधारणासक्तमानसं॥मर्त्यलोकाद्विमुच्यंतेविद्यासंसक्तचेतसः॥२९॥ ब्रह्मभूताविरजसस्ततोयांतिपरांगतिं॥एवमेकायनंधर्ममाहुर्वेदविदोजनाः ॥ ३० ॥ यथाज्ञानमुपासंतःसर्वेयांतिपरांगतिं॥ कषायवर्जितंज्ञानंयेषामुत्पद्यतेऽचलं॥ यांतितेपिपराँल्लोकान्विमुच्यंतेयथाबलं ॥ ३१ ॥ भगवंतमजंदिव्यंविष्णुमव्यक्तसंज्ञितं॥ भावेनयांतिशुद्धायेज्ञानतृप्तानिराशिषः ॥ ३२ ॥ ज्ञात्वात्मस्थंहरिंचैवननिवर्ततितेव्ययाः॥ प्राप्यतत्परमंस्थानंमोदंतेक्षरमव्ययं॥३३॥ एतावदेतद्विज्ञानमेतदस्तिचनास्तिच ॥ तृष्णाबद्धंजगत्सर्वंचक्रवत्परिवर्तते ॥३४॥ बिसतंतुर्यथैवायमंतस्थःसर्वतोबिसे॥तृष्णातंतुरनाद्यंतस्तथादेहगतःसदा ॥ ३५॥ सूच्यासूत्रंयथावस्त्रेसंसारयतिवायकः॥ तद्वत्संसारसूत्रंहितृष्णासूच्यानिबद्ध्यते ॥ ३६॥ विकारंप्रकृतिंचैवपुरुषंचसनातनं॥ योयथावद्विजानातिसवितृष्णोविमुच्यते॥ ३७॥

क्रमेणपरांगतिंयांति एकायनंएकंब्रह्मैवायनंप्राप्तिस्थानंयस्मिन् ॥ ३० ॥ कषायेति रागादिहीनमचलंयेषांशास्त्रीयंपरोक्षमपिज्ञानमुत्पद्यते तेपियथाबलंयथावैराग्यंमुच्यंते ॥ ३१ ॥ भगवंतंसर्वैश्वर्यवंतं ॥ ॥ ३२ ॥ आत्मस्थंकोशपंचकांतर्गतं ॥ ३३ ॥ संक्षेपेणज्ञेयंहेयंचाह एतावदिति अस्तिचनास्तिचेत्यनेनरज्जूरगादिवज्जगत्भ्रांताभ्रांतयोरस्तिचनास्तिचेत्यनिर्वचनीयमित्युक्तं जगन्मिथ्यात्वंज्ञेयंतृष्णाचत्याज्येत्यर्थः ॥ ३४ ॥ बिसंमृणालं ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ तृष्णात्यागोपायमाह विकारमिति कार्यंकारणंशुद्धंचजानन्वितृष्णोभूत्वाविमुच्यते॥ ३७ ॥

Digitized by Google